

Studiemedlens storlek – i förhållande till andra inkomster och ersättningar

Studiemedlen är värdebeständiga i och med att de är indexerade i förhållande till kostnaderna i samhället. Men hur står sig studiemedlen i förhållande till andra inkomster och ersättningar över tid? För att studier ska vara ett attraktivt alternativ till annan sysselsättning är frågan betydelsefull. I denna artikel försöker vi att ge ett svar.

CSN konstaterar att:

- Studiemedlen står sig väl i förhållande till både löner och andra ersättningar över tid. Sedan 2007 har studiemedelsbeloppen ökat i förhållande till bland annat löner och a-kasseersättning.
- Det bör innebära att studier med studiemedel har blivit ett mer attraktivt alternativ i förhållande till både arbete och arbetslöshet.
- Det är dock viktigt att minnas att studiemedlen till relativt stor del består av lån som ska betalas tillbaka, vilket minskar studiemedlens attraktivitet jämfört med de andra inkomstslagen.

Hur mäts studiemedlens köpkraft?

Studiemedlen är värdebeständiga i och med att de är indexerade i förhållande till kostnaderna i samhället. Vid varje årsskifte räknas studiemedelsbeloppen upp i enlighet med prisbasbeloppet, som i sin tur baseras på konsumentprisindex (KPI).¹

I tider med låg inflation innebär uppräknigen att studiemedlen ungefärligt behåller sin köpkraft. Men eftersom den årliga uppräknigen i förhållande till prisbasbeloppet görs en gång om året kan studiemedlen tappa i värde under år med hög inflation.

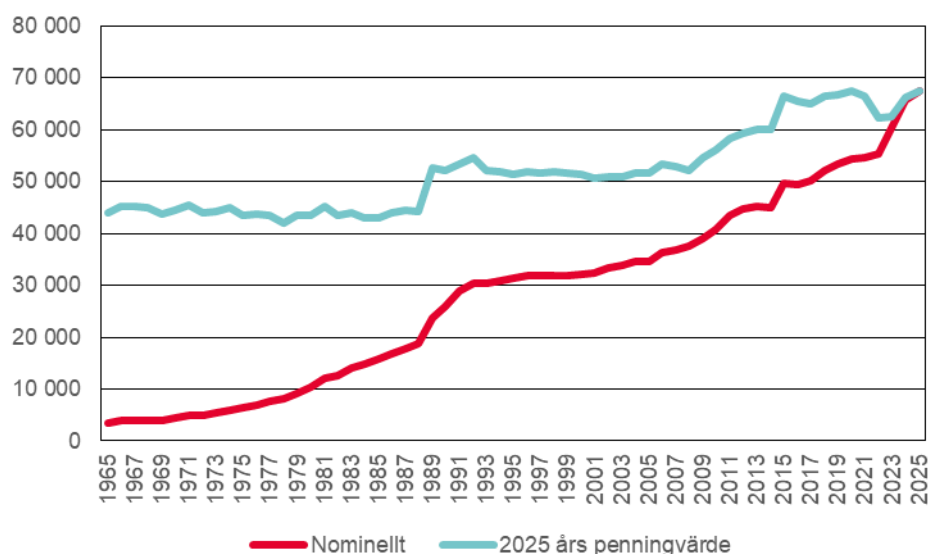
Studiemedlens köpkraft har stärkts sedan de infördes 1965. Att köpkraften har stärkts beror på att det under årens lopp har fattats flera politiska beslut att höja studiemedlen utöver den årliga indexuppräknigen.

¹ Totalbeloppet har varit indexerat på detta sätt sedan 1965 när studiemedelssystemet infördes. Då var dock inte bidragsdelen indexerad. Även bidragsdelen räknas sedan 1989 upp efter konsumentprisindex genom kopplingen till prisbasbeloppet.

Studiemedlens utveckling 1965–2025

Nominellt belopp¹ och belopp i 2025 års penningvärde. Belopp i kronor.

¹ Studiemedelsbeloppet avser 20 veckors heltidsstudier med bidrag och grundlån. Källa: CSN (2026). Studiestödet 2025 – en uppföljning av studiestödets utveckling och effekter.

Vad betyder studiemedlens köpkraft för studiemöjligheterna?

Studerandes ekonomi under studietiden kan vara avgörande för om en person börjar studera eller inte. Ett studiemedelssystem som både är, och uppfattas vara, tillräckligt för att möjliggöra studier, har en rekryterande effekt. Därför är det viktigt att löpande mäta studiemedlens köpkraft. Det görs också genom de indikatorer som regeringen har satt upp och som årligen återrapporteras i CSN:s årsrapport om studiestöden.²

En brist med att mäta köpkraft i förhållande till KPI är att studerande, precis som andra låginkomstgrupper, kan ha en annan kostnadsbild än den som speglas genom KPI. Exempelvis utgör boendekostnaden ofta en större del av studerandes kostnader, jämfört med befolkningen i stort. Men jämförelsen med KPI bör ändå ge ett rimligt besked om studiemedlens köpkraft.

Andra inkomster och ersättningar beaktas inte heller när studiemedlens köpkraft beräknas. En person som väljer mellan att ge sig ut i yrkeslivet eller att börja studera, kan i en sådan situation väga inkomster från ett arbete mot inkomster i form av studiemedel. Likaså kan en person som blir arbetslös fundera på att börja studera. Då är det inte osannolikt att personen väger ersättning i form av a-kassa mot de möjliga studiemedelsinkomsterna. Om a-kassan är högre än studiemedlen kan det tala för att man fortsätter sitt jobbsökande, om studiemedlen är högre än a-kassan kan det vara en drivkraft för att börja studera. På så sätt kan studiemedelsnivån även i förhållande till andra inkomster och ersättningar ha betydelse för valet att börja studera.

Av dessa skäl kan det vara bra att även följa studiemedlen i förhållande till andra inkomster och ersättningar. I följande avsnitt jämför vi därför studiemedelsbeloppen

² Se exempelvis CSN (2026). Studiestödet 2025 – en uppföljning av studiestödets utveckling och effekter.

med inkomster i form av lön, a-kassa, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och med riksnormen för försörjningsstöd.

Studiemedlen består av en bidragsdel och en lånedel. Lånet ska betalas tillbaka efter utbildningen. Studiebidraget och studielånet ska kunna täcka levnadsomkostnaderna för den som studerar och lånet tas därför med i jämförelsen. Eftersom studiemedel till stor del består av studielån innebär det emellertid att jämförelserna inte kommer att ge någon helt rättvis bild eftersom de andra ersättningarna saknar inslag av lån. Jämförelsen bidrar därmed enbart till en jämförelse av de likvida medel studiemedlen innebär, och möjligheten att täcka omkostnader med dem, i förhållande till de andra inkomsterna och ersättningarna. Framför allt är det lönen man räknar med att få efter studierna, som bland annat ska användas för att betala tillbaka lånen, som spelar stor roll för valet att börja studera.

Studiemedel och löneinkomster

Om löneinkomsterna är mycket högre än studiemedelsbeloppen kan det minska studiemedlens rekryterande effekt. Det kan gälla en ungdom som efter gymnasiet väljer mellan att börja arbeta eller studera. Men det kan även gälla en äldre person som arbetar och har skaffat sig vissa omkostnader, men som funderar på att vidareutbilda sig.³

Den som inte har någon utbildning utöver gymnasieskolan kan vara hänvisad till vissa yrken. I denna sammanställning exemplifierar vi med personal inom restaurangbranschen⁴, kassapersonal och maskinförare. Men vi redovisar även löneläget för alla yrkesarbetande och löner fördelade efter privat respektive offentlig sektor.

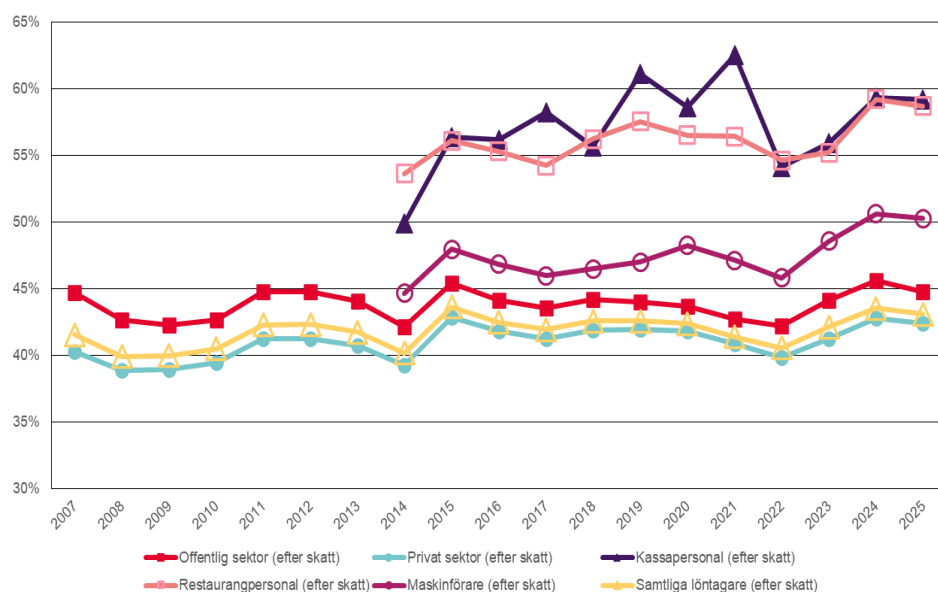
Studiemedlen uttrycks i procent av den genomsnittliga heltidslönen efter skatt. Ju högre procentsatsen är, desto högre andel utgör studiemedlen av lönerna. Ur studiemedlens synvinkel är alltså en hög procentsats bättre än en låg.

³ För yrkesverksamma finns det även ett så kallat omställningsstudiestöd. Omställningsstudiestödet är ett inkomstbortfallsbaserat studiestöd som ges utifrån tidigare inkomst. Omställningsstudiestödet behandlas inte i denna artikel.

⁴ Hovmästare, servitörer och bartendrar.

Studiemedel (bidrag och lån) som andel av genomsnittliga löneinkomster efter skatt för olika löntagargrupper¹

¹ Ett månadsbelopp för studiemedlen har räknats fram genom att veckobeloppen har multiplicerats med 4 1/3. Genomsnittlig månadslön, skatteavdraget på löner har beräknats enligt skattetabell 30 kolumn 1 respektive år. Från och med 2014 redovisas yrkesuppgifter efter en ny standard. Detta betyder att jämförelser mellan 2014 och tidigare år inte bör göras med avseende på lön per yrke. Observera att y-axeln är beskuren. Källa: SCB och Medlingsinstitutet samt egna beräkningar.

Studiemedlen står sig väl över tid i förhållande till samtliga genomsnittliga löneinkomster efter skatt och studiemedlen utgör en större andel av lönerna 2025 än de gjorde 2007. Det beror till stor del på att studiemedlen höjdes utöver den ordinarie indexuppräknings 2010, 2011, 2015 och 2018. Det beror även på att studiemedlen har ökat mer än lönerna under de senaste årens inflation. För de relativa låglöneyrkena restaurang- och kassapersonal utgjorde studiemedlens grundbelopp knappt 60 procent av lönerna efter skatt under 2025.

Studier som har barn kan utöver de ordinarie studiemedelsbeloppen även få ett tilläggsbidrag till studerande med barn.⁵ Studerande som har haft viss inkomst innan studierna kan också få tilläggsbidrag.⁶ För den som till exempel kompletterar sina studiemedel med tilläggsbidrag utgör studiemedlen omkring 60 procent av de genomsnittliga lönerna efter skatt för samtliga löntagare och upp emot 80 procent av lönerna för kassa- och restaurangpersonal.

⁵ Tilläggsbidrag är ett bidrag som lämnas till studerande föräldrar. Under 2026 ges till exempel tilläggsbidrag med 195 kronor per vecka för en heltidsstuderande som har ett barn och med 319 kronor per vecka för den som har två barn.

⁶ Tilläggsbidrag lämnas under 2026 med 1 172 kronor i veckan till en heltidsstuderande. För att få tilläggsbidrag måste den sökande då ha haft en inkomst på 245 680 kronor under 2025. Beloppen var förhöjda 2021–2022. Tilläggsbidrag ges till ungefär 13 procent av samtliga studiemedelstagare i Sverige.

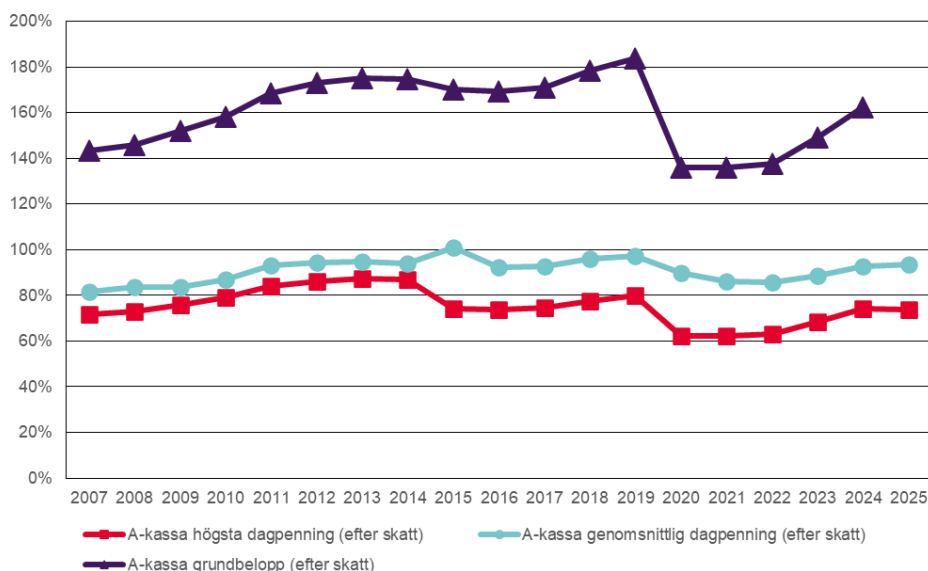
Studiemedel och arbetslöshetsersättning

Många som blir arbetslösa kan få a-kasseersättning under arbetslösheten. A-kassan minskar vid givna tidpunkter och blir då lägre. I detta avsnitt tittar vi på a-kassan den första tiden efter att man har blivit arbetslös.

Den inkomstrelaterade a-kasseersättningen ges initialt med 80 procent av lönen upp till en lön på 34 000 kronor, vilket innebär att a-kassa under 2025 kunde ges med högst 27 200 kronor före skatt. Även det genomsnittligt utbetalda beloppet avser den inkomstrelaterade ersättningen.

En a-kassereform genomfördes under 2025. Den innebär att ersättning nu enbart ges i förhållande till den tidigare inkomsten. Tidigare fanns det även ett så kallat grundbelopp. Eftersom den nya a-kassan enbart innehåller inkomstrelaterad ersättning så upphörde grundbeloppet under 2025. Studiemedlen uttrycks i procent av a-kasseersättningen efter skatt.

Studiemedel (bidrag och lån) som andel av a-kasseersättning efter skatt¹

¹ Ett månadsbelopp för studiemedlen har räknats fram genom att veckobeloppen har multiplicerats med 4 1/3. Dagpenningen inom a-kassan har multiplicerats med 22 för att ge en månadsinkomst före skatt. Skatteavdraget på a-kasseersättningen har beräknats enligt skattetabell 30 kolumn 5. Grundbeloppet redovisas t.o.m. 2024 då det upphörde under 2025. Källa: IAF och egna beräkningar.

Den högsta ersättningen i a-kassan höjdes 2015, 2020 och 2025. Det innebär att studiemedlen minskade som andel av a-kasseersättningen dessa år. Under 2015 höjdes även studiemedlens lånedel, vilket höll nere den procentuella förändringen. Under 2025 utgjorde studiemedlen knappt 75 procent av den högsta a-kasseersättningen efter skatt.

Även dagpenningen inom grundbeloppet har höjts och den senaste höjningen inträffade år 2020 då grundbeloppet höjdes med motsvarande drygt 3 000 kronor i månaden. Det ledde till att studiemedlens andel av ersättningen minskade. Studiemedlen utgjorde knappt 140 procent av a-kassans grundbelopp 2020 efter att tidigare ha utgjort ungefär 180 procent. Därefter har studiemedlen åter ökat i takt med de årliga uppräkningsarna fram till att grundbeloppet avskaffades under 2025.

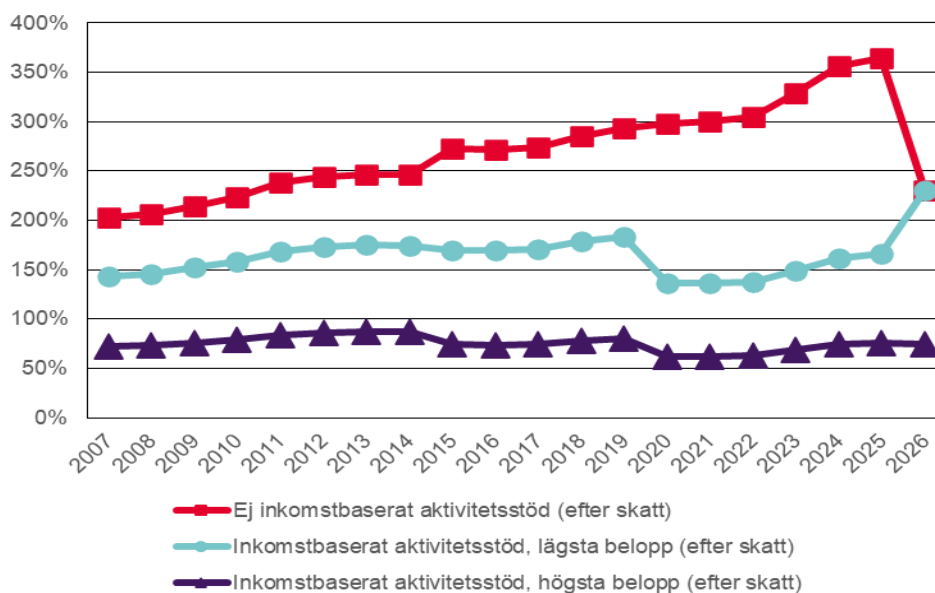
Studiemedel, aktivitetsstöd och utvecklingsersättning

Den som är arbetslös kan exempelvis gå en arbetsmarknadsutbildning eller göra praktik och kan under tiden få aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Arbetsförmedlingen fattar beslut om deltagande i de program ersättningarna lämnas för. Den som går ett program får antingen aktivitetsstöd med inkomstbaserat belopp, aktivitetsstöd med grundbelopp eller utvecklingsersättning.

Aktivitetsstödet och utvecklingsersättningen ges alltså bland annat för arbetsmarknadsutbildningar. Ersättningarna kan därmed även ses som ett alternativ till studiemedelsfinansiering för tid då man utbildar sig.

Aktivitetsstöd med inkomstbaserat belopp betyder att ersättningen baseras på uppgifter om den tidigare inkomsten. Det högsta beloppet är 1 236 kronor per dag före skatt, vilket motsvarar drygt 27 000 kronor i månaden. Den lägsta ersättningen är 365 kronor per dag eller drygt 8 000 kronor per månad före skatt. Från och med 2026 är även grundbeloppet cirka 8 000 kronor i månaden. Den som går ett program på deltid får lägre belopp. Vi intresserar oss för ersättningens storlek i början på varje period.

Studiemedel (bidrag och lån) som andel av aktivitetsstöd¹

¹ Ett månadsbelopp för studiemedlen har räknats fram genom att veckobeloppen har multiplicerats med 4 1/3. Dagbeloppet för aktivitetsstödet har multiplicerats med 22 för att ge en månadsinkomst före skatt. Skatteavdraget på aktivitetsstödet har beräknats enligt skattetabell 30 kolumn 5 respektive år. Källa: Försäkringskassan och egna beräkningar.

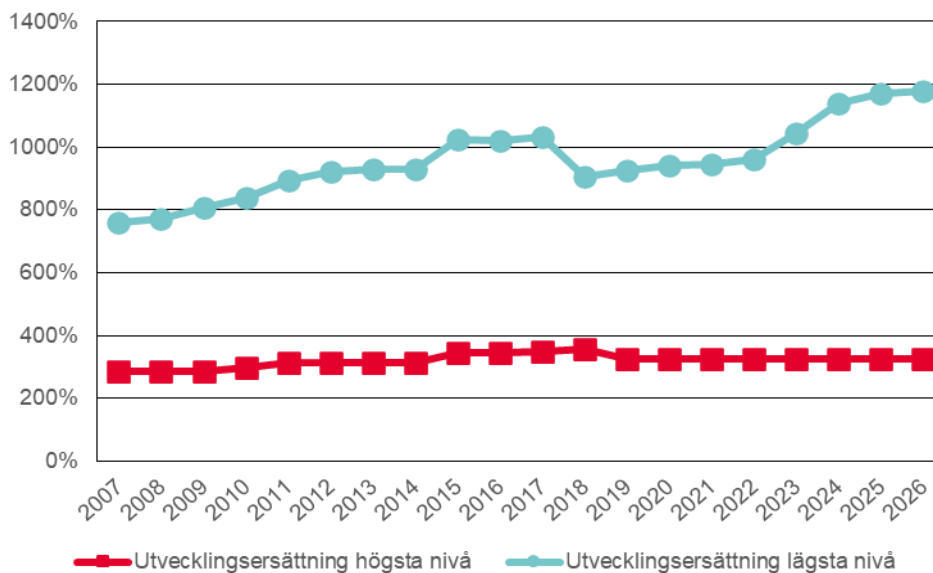
Sedan 2007 har studiemedlen ökat som andel av aktivitetsstödet, men det handlar bara om en mindre ökning när det gäller det högsta beloppet inom det inkomstbaserade aktivitetsstödet. Det ej inkomstbaserade aktivitetsstödet höjdes under 2026, vilket minskade studiemedlens andel av beloppet.

Utvecklingsersättning är en skattefri ersättning som innebär antingen 57 eller 206 kronor per dag för ett program på heltid.⁷ Den som är högst 24 år gammal får

⁷ Ersättningens storlek beror på om man har fullföljt gymnasieskolan eller inte.

antingen aktivitetsstöd med inkomstbaserat belopp eller utvecklingsersättning, där den som inte uppfyller villkoren för att få aktivitetsstöd med inkomstbaserat belopp får utvecklingsersättning.

Studiemedel (bidrag och lån) som andel av utvecklingsersättning¹

¹ Ett månadsbelopp för studiemedlen har räknats fram genom att veckobeloppen har multiplicerats med 4 1/3. Dagbeloppet för utvecklingsersättningen har multiplicerats med 22 för att ge en månadsinkomst. Källa: Försäkringskassan och egna beräkningar.

Studiemedlen har även stärkt sin ställning i förhållande till utvecklingsersättningen. Studiemedlen har framför allt ökat som andel av utvecklingsersättningens lägsta nivå, vilken följer barnbidraget och studiebidraget inom studiehjälpen. Men studiemedlen utgör även en större andel av den högsta nivån. Studiemedlen utgjorde 325 procent av ersättningen under 2026, vilket kan jämföras med 287 procent 2007.

Studiemedel och riksnormen för försörjningsstöd

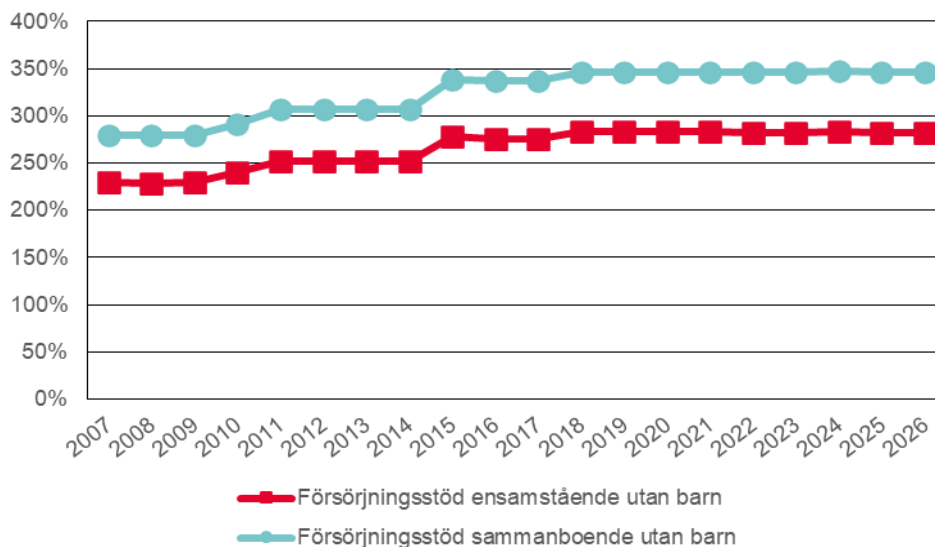
Försörjningsstödet är samhällets yttersta skyddsnät när det gäller personers ekonomiska situation. Försörjningsstöd lämnas av kommunerna efter att Socialstyrelsen har redovisat riktlinjer i form av en riksnorm. Riksnormen innebär att försörjningsstödet anpassas efter familjesammansättningen. I riksnormen beaktas kostnader för livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon. Kostnader för exempelvis bostad ingår inte i riksnormen, vilket är en skillnad jämfört med studiemedelssystemet som även ska kunna täcka sådana kostnader.⁸

Studiemedel med bidrag och lån utgör en hög andel av riksnormen för försörjningsstöd och andelen har ökat sedan 2007. Det innebär att studiemedlen har stärkts i förhållande till riksnormen. Det bör alltså, relativt sett, ha blivit mer attraktivt att studera med studiemedel än att ta emot försörjningsstöd.

⁸ Det är inte definierat vilka kostnader studiemedlen ska täcka, men normala bostadskostnader ingår bland dessa. Studerande kan dock i vissa fall även få bostadsbidrag.

Studiemedel (bidrag och lån) som andel av riksnormen för försörjningsstöd

För ensamstående respektive sammanboende utan barn¹

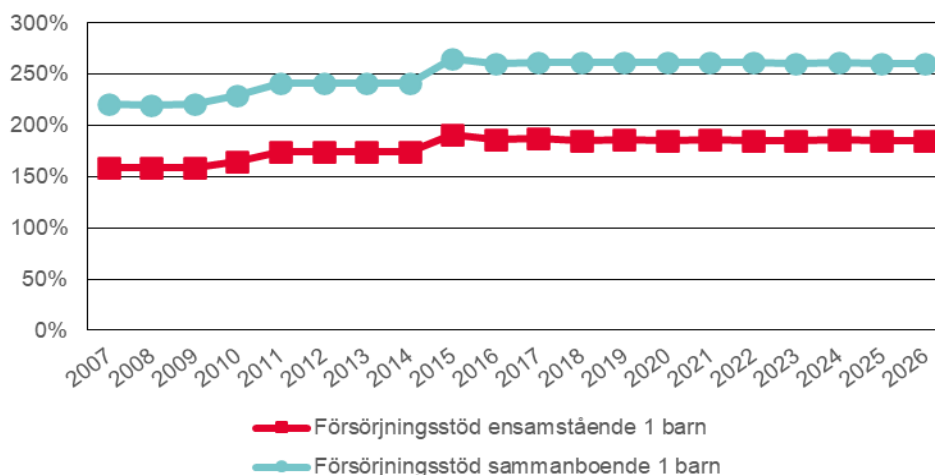

¹ Ett månadsbelopp för studiemedlen har räknats fram genom att veckobeloppen har multiplicerats med 4 1/3. När det gäller försörjningsstödet för sammanboende har summan av personliga och gemensamma kostnader delats med två. Källa: Egna beräkningar utifrån Socialstyrelsens riksnorm.

De stora förändringarna under åren har inträffat i samband med förändringar av studiemedlen. Att studiemedlen utgör en större andel av riksnormen för försörjningsstöd till sammanboende än till ensamstående, beror på att två personer som bor tillsammans får mindre försörjningsstöd per person än den som bor ensam.

Studiemedel (bidrag, lån och tilläggsbidrag) som andel av riksnormen för försörjningsstöd

För ensamstående respektive sammanboende med ett barn¹

¹ Ett månadsbelopp för studiemedlen har räknats fram genom att veckobeloppen har multiplicerats med 4 1/3. När det gäller försörjningsstödet för sammanboende har summan av personliga kostnader, gemensamma kostnader (för tre familjemedlemmar) och kostnader för ett barn, delats med två. Källa: Egna beräkningar utifrån Socialstyrelsens riksnorm.

Studiemedlen utgör en lägre andel av riksnormen för försörjningsstöd till ensamstående eller sammanboende med ett barn än till personer utan barn.

Studiemedlen står sig väl över tid

Studiemedlen står sig väl i förhållande till både löner och andra ersättningar över tid. I samtliga granskade fall har studiemedlen sedan 2007 ökat som andel av de löner och ersättningar vi har jämfört med i denna artikel.

Utvecklingen beror till stor del på höjningar av studiemedelsbeloppen utöver de ordinarie indexuppräkningsarna. Sådana höjningar har genomförts 2010, 2011, 2015 och 2018. Den beror även på ändringar av löneläge, ändringar av de övriga ersättningarna och på ändringar i skattesatser. Dessutom beror förändringar på att vissa ersättningar är indexerade i förhållande till kostnadsutvecklingen och andra inte.

Att studiemedlen utgör en större andel av de övriga inkomstkällorna innebär att det bör ha blivit något mer attraktivt att studera med studiemedel i förhållande till inkomster från både arbete och arbetslöshet. Det bör även innebära att studiemedlens rekryterande effekt har stärkts. För den som har barn, och som kan få tilläggsbidrag, eller för den som vill ta tilläggs lån, kan den rekryterande effekten dessutom vara större än vad som har redovisats i denna artikel.

Det är dock viktigt att minnas att studiemedlen till relativt stor del består av lån. Detta lån har räknats in i studiemedlen eftersom det är summan av bidrag och lån som ska gå att leva på. Lånet ska dock betalas tillbaka. Att studiemedlen till stor del består av lån innebär dels att jämförelserna inte blir riktigt rättvisa och dels att studiemedlens attraktivitet minskar jämfört med andra inkomster och ersättningar. En framtida högre lön, och ett intressant arbete, kan dock eventuellt kompensera för både låntagandet och återbetalningen av lånet.

Källor

CSN (2026) Studiestödet 2025 – en uppföljning av studiestödets utveckling och effekter. CSN, rapport 2026:2.

[Studiestödet 2025](#)

Socialstyrelsen (2026). Riksnormen för försörjningsstöd 2006–2026.

[Riksnormen för försörjningsstöd 2006–2026](#)

Statistiska centralbyrån. Lönestrukturstatistik.

[Statistikdatabasen](#)

Kontaktperson:

Carl-Johan Stolt

Arbetar med analys och statistik

carl-johan.stolt@csn.se